

LICHTBOOR

Verworpen, maar toch gebruikt!

In de oudheid waren bouwmeesters ook keurmeesters. Een architect ging naar de steengroeven om daar de beste bouwmaterialen te selecteren voor het gebouw of het kunstwerk dat hij onderhanden had. Goed-gekeurde stenen werden zorgvuldig veilig gesteld, onbruikbare exemplaren werden voorzien van de letter 'R'. Dat was de afkorting voor het Latijnse woord *Reprobatum*, dat wil zeggen: *Verworpen*. Nutteloos. Weg ermee...

'De steen die de bouwers verworpen hadden, is tot een hoeksteen geworden', lezen we in de bekende Psalm 118.

Daar heb je die 'R'. Het wijst vooruit, naar Jezus, de Opgestane. 'Weg met Hem, kruisig Hem!' had de menigte geroepen. Als een miskende majesteit ging Jezus zwijgzaam zijn weg tot het einde. Hij werd opgehangen aan een vloekhout, een kruis. Pilatus, de pion van de Romeinse bezetters van Israël, had spottend een opschrift met de beschuldiging boven zijn hoofd boven zijn hoofd aan laten brengen. 'Jezus, de Nazarener, de koning van de Joden'.

Als rebel tegen de Romeinse overheid werd Jezus veroordeeld. De hogepriester zelf had al geprofeteerd: 'Het is nuttig voor ons dat één mens sterft voor het volk en niet heel het volk verloren gaat' (Joh. 11:50). Op deze 'R' zou je niets kunnen bouwen, laat staan een koninkrijk... Na de terechtstelling kon de rust weerkeren, in Jeruzalem, in het Sanhedrin en in het paleis van Pilatus.

MAAR....!

De steen die door de tempelbouwers, veracht'lijk was een plaats ontzegd, is tot verbazing der beschouwers, ten hoeksteen door God zelf gelegd.' De overrompelend-verrassende boodschap van Pasen is dat

het werk van Gods koninkrijk doorgaat. De Opgestane blijkt door God uitverkoren. Heel Israël en alle volken mogen weten dat Gods werk hierop rust. Vanaf de opstandingsdag van Jezus klinkt Psalm 118 opnieuw, als nieuw. De Heilige Geest laat de apostelen Petrus en Johannes in Handelingen 4 deze psalmwoorden citeren ten overstaan van het Sanhedrin. 'Deze Jezus is de steen die door u, de bouwers, veracht werd, maar Die de hoeksteen geworden is.'

Verworpen, maar gebruikt. Uitverkoren, uniek. Want er is onder de hemel geen andere naam gegeven tot ons behoud, zeggen Petrus en Johannes voor het Sanhedrin. Ook de heidenapostel Paulus getuigt in de moderne wereld van die dagen, tegen de redenerende Korintiërs, dat het geloof zonder deze door God gebruikte hoeksteen leeg, ijdel is.

In onze huidige wereld zucht ons geloof onder een 'overkill' aan angsten. We horen van oorlogen en conflicthaarden, klimaatverandering bedreigt het leven van miljoenen op aarde. We huiveren bij de gedachte dat de dood in de geschiedenis van de mensheid lijkt te zegevieren.

MAAR!

We zijn als de vrouwen bij het graf; ze knippen met de ogen in het vroege morgenlicht. Hij is opgestaan.

De Verworpenen is de Verrezenen. Deze Koning regeert. Hij gaat zijn ongekende gang - niet de route die wij uitstippelden. Israël, Huis van Aäron, allen die God vrezen zeggen, zing mee: Zijn goedertierenheid is voor eeuwig. Wij, levende stenen, steunen op de zekerheid van Gods bouwwerk. Laat ieder Gods goedheid loven!

*J.H.Gijsbertsen,
Apeldoorn*

In gesprek met 98-jarige
emeritus-predikant
A.C. Hofland

‘Je krijgt niet op alle vragen antwoord’

Hij zit aan tafel in zijn appartement in Den Haag het ochtendblad te lezen. ‘Ik sla geen krant over. Al mijn hele leven ben ik abonnee van Trouw. Die heb ik al rondgebracht toen het nog een verzetskrantje was.’ Het is af en toe even rekenen, tijdens het gesprek, want ds. Hofland stamt uit een andere tijd. Zijn studententijd viel in de Tweede Wereldoorlog. 73 jaar geleden werd hij in het ambt bevestigd. In zijn lange leven heeft hij veel moeten incasseren. ‘Ik heb altijd voor ogen gehouden dat ik in dit leven een opdracht heb en dat de Opdrachtgever me zou helpen.’

Adri is geboren en getogen in het Westland, in Naaldwijk, als tiende in een gezin van veertien kinderen. ‘Mijn vader was een echter Kuypertiaanse calvinist. Politiek betrokken bij de Anti-Revolutionaire Partij. Erg anti-Duits. Hij was in veel opzichten een voorbeeldfiguur voor me. Hij was een zakenman; had een

levensmiddelen- en wijnhandel. Op zondag werd er niet over de zaak gesproken. Het geloof betekende veel voor hem. Na mij werden nog vier kinderen geboren. Ik herinner me nog dat de jongste gedoopt werd. Dat beleefde mijn vader als een hoogtijdag. *‘t Verbond met Abraham zijn vrind, bevestigt Hij van kind tot kind’*, zongen we.’

Adri ging naar het ‘s-Gravenhaags Christelijk Gymnasium, tegenwoordig heet dat het Christelijk Gymnasium Zorgvliet, de ‘school van de prinsesjes’. Het uitbreken van de oorlog bracht geen verandering in zijn plannen om theologie te gaan studeren. ‘Mijn tweede broer – van bovenaf – had dat ook gedaan, die was net predikant geworden. Ik was een enthousiast lid van de jongelingsvereniging en de theologie heeft me van jongs af aan geboeid. Mijn vader was een man van weinig woorden, maar uit de schaarse opmerkingen wist ik zeker dat hij erg blij was met mijn keuze voor

het predikantschap. Ik hoorde 'm weleens tegenover zakenlui opscheppen over mijn studieprestaties.'

Adri studeerde aan de Theologische Universiteit in Kampen, omdat de Vrije Universiteit in Amsterdam was gesloten. 'Van de colleges herinner ik me vooral prof. dr. K. Schilder, de latere voorman van de vrijgemaakten. In veel opzichten deelde ik zijn opvattingen, maar ik vond ze niet een kerkscheuring waard. Daar discussieerden we vaak over. Toen hij de Vrijmaking doorzette, stond ik voor een afschuwelijk dilemma, maar ik ben niet met hem meegegaan. De bezwaarden die het eigenlijk met hem eens waren maar in de Gereformeerde Kerk bleven, kregen uiteindelijk gelijk.'

In 1949 werd Adri bevestigd in het ambt, in Molenaarsgraaf-Brandwijk, een dorp in de Alblasserwaard. 'Mijn vader heeft dat helaas niet meer meegemaakt. Hij had in het verzet gezeten, was verraden en in kamp Amersfoort beland. Daar is hij uit vrijgelaten, maar toen was hij al ernstig verzwakt. Aan de gevolgen is hij drie jaar na de oorlog overleden; al die tijd is hij bedlegerig geweest. Maar ook altijd: gelovig. Ik trok me daaraan op. In de loop van mijn leven heb ik steeds meer respect voor hem gekregen. Een standvastig mens, dankzij zijn geloofsvertrouwen.'

Mijn eerste gemeente was een boerendorpje, maar vergis je niet: sommige ouderlingen hadden meer kennis van de Bijbel en de theologie dan de meeste theologen. Ik heb veel aan hen gehad; ze gaven me wijze, pastorale adviezen. Als ik bijvoorbeeld op huis-

bezoek moest, bij een jong gezin waar net een kind was geboren – wat zou ik dan moeten zeggen? Zulke dingen had ik op de universiteit niet geleerd... Die ouderlingen hielpen me.

Mijn hervormde collega was van de gereformeerde bond, ds. G.H. van Kooten. Ik beschouw het nog altijd als een van mijn wapenfeiten dat we voor het eerst in de geschiedenis een gezamenlijke dienst hebben gehouden; ik meen op biddag.

Het werk onder jongeren heeft me altijd aangetrokken, ook in de latere gemeenten, Meppel en Rotterdam-Charlois. Mijn oudere collega's vonden dat niet erg. Als er bepaalde kwesties speelden in de pers, vroegen jongelui mij mijn mening erover te geven. Ik genoot van die gesprekken.'

Kort voordat we de pastorie introkken, in 1949 zijn we getrouwd. Mijn vrouw is een half jaar geleden overleden, dus we zijn 72 jaar getrouwd geweest. Ik leerde haar kennen toen ze 16 jaar was, we hadden 8 jaar verkering. In totaal kenden we elkaar dus 80 jaar. Je verstaat elkaar na zoveel jaren met een half woord, wat zeg ik, zelfs zonder woorden. We waren eensgeestes. Ik heb me volledig verzoend met haar heengaan; de dankbaarheid overheerst. Tot op het eind is ze helder geweest. Met een kus hebben we afscheid genomen. Zo lang... dat maken maar weinigen mee...

Zes kinderen kregen ze, van wie de oudste is overleden, op 51-jarige leeftijd. 'Hij kreeg al op jonge leeftijd de ziekte van Guillain Barré, een aandoening aan de zenuwen, waardoor hij nauwelijks kon lopen. Hij zat in een rolstoel. Ik heb een rijbewijs gehaald om hem van en naar school te kunnen vervoeren. Leren kon

hij goed, hij deed het gymnasium, kreeg een baan in de universiteitsbibliotheek. Hij was een kei in talen, las Frans, Duits en Engels. Door het intensieve dagelijkse contact had ik een nauwe band met hem, dat is eigenlijk niet te beschrijven...

Uw lange leven heeft diepe dalen gekend. Het overlijden van uw vader, uw zoon, recent uw vrouw. Welke rol speelde het geloof daarin?

'In de eerste plaats heb ik wat er gebeurde altijd met geloof in verband gebracht. Het leven gaat niet over rozen. Ik heb altijd voor ogen gehouden dat ik in dit leven een opdracht heb en dat de Opdrachtgever me zou helpen. Daar steunde en steun ik op. Dat is mijn houvast, wat er ook gebeurt. De verwachting van doktoren was dat onze zoon niet oud zou worden. Hij sprak er zelf nuchter over. Zijn geloof was soms weifelend, de waarom-vraag speelde daarin ook mee.'

Bij u ook?

'Nee, het kon niet zo donker in mijn leven zijn, of ik klampte me vast aan het geloof in Jezus Christus. Je krijgt niet op al je vragen een antwoord. Als het scheef gaat in je leven, dan heb je dat te accepteren. Je moet er mee leren omgaan.'

U was predikant in Molenaarsgraaf-Brandwijk, later in Meppel, Rotterdam-Charlois en Delft. U was synodelid, ook synodevoorzitter, in een roerige tijd.

'Inderdaad, het kernwapenvraagstuk zorgde begin jaren tachtig voor veel discussie. De hervormde kerk had het gebruik van kernwapens radicaal afgewezen. Dat hebben de Gereformeerde Kerken nooit gedaan, omdat ze het niet tot de taak van de kerk rekende daar een opvatting over te koesteren. Vond ik ook. Ik had daar levendige gesprekken over met o.a. dr. Jo Verkuyl, de zendingstheoloog. We waren het niet eens, maar respecteerden elkaar. Er was ook veel verdeeldheid over andere zaken: Zuid-Afrika, de vragen rond het Schriftgezag en natuurlijk ook het hele Samen-op-Wegproces. Ik heb er flink aan gesjord dat het tot eenwording moest komen.

De eenheid van allen die in Christus geloven, ligt me na aan het hart. Dat was in Molenaarsgraaf-Brandwijk al zo, en nog steeds. Ik vond het een obstakel in het leven van geloof, dat mensen zich zo vastbijten in verdeeldheid. Het verwondert me dat anderen daar blijkbaar geen moeite mee hebben. 'Opdat zij allen

één zijn....', uit het Hoge priesterlijk gebed van Jezus, in Johannes 17, vind ik een van de mooiste teksten in de Bijbel. Ik moet accepteren dat de werkelijkheid er vaak ver bij vandaan is, maar ik leg me er niet bij neer. Het was voor een moment van grote dankbaarheid, dat in 2004 de Protestantse Kerk in Nederland ontstond. Tegelijk vond ik het zeer spijtig dat er ook meteen weer afsplitsingen ontstonden, ook in de Gereformeerde Kerk. Nota bene onder degenen die het dichtst bij je stonden. En zelfs binnen de Protestantse Kerk bleven de verschillende stromingen nog zo vaak gescheiden. We gingen toch sámen op weg? Als ik terugkijk op mijn ambtelijke loopbaan vind ik het jammer dat het nooit tot die hartelijke eensgezindheid is gekomen. Het ideaal is niet bereikt.'

Tijdens uw ambtsperiode in Rotterdam is er een nieuwe kerk gebouwd. U maakte een tijd mee waarin de kerk bloeide...

'Met veel leedwezen zie ik de kerk nu achteruitgaan. Als ik vandaag als jong predikant zou beginnen, zou ik daaraan gaan werken: meer geestelijke eenheid. Dat heeft ook uitstraling. De teloorgang van de kerk, door de enorme kerkverlating, houdt me zeer bezig. Het is net als wanneer je een zieke thuis hebt, daar ben je dagelijks mee bezig. Zo is het hier ook. Als ik weer voor de keuze zou staan, zou ik trouwens weer predikant worden. Het heeft me veel gebracht, voldoening ook. Het heeft mijn geloof versterkt. Het werk hield me bij het geloof.

Nu ben ik 98 jaar. Ik heb er nooit aan gedacht misschien 100 jaar te worden. Maar nu ik er zo dichtbij ben, zou ik dat wel heel mooi vinden.'

‘Weten wij wat goed voor ons is?’

De typering ‘Lam Gods’ staat in het eerste hoofdstuk van Johannes. Het merkwaardige is dat Johannes meteen aan het begin van zijn evangelie heenwijst naar het einde, alsof hij voorzag waar zijn leven in zou culmineren. De beeldspraak moet voor de eerste hoorders aangrijpend en ontroerend duidelijk zijn geweest, maar ons, mensen van deze ‘verlichte’ eeuw, zegt het niets. Minder dan niets, als we deze woorden achteloos gebruiken als bijbelse termen. Ze zijn helaas al te lang en zinloos gehanteerd, ook sentimenteel beduimd, misbruikt in gedichten en schilderstukken.

Maar als hierin waarlijk, zoals Johannes dat aangeeft, de centrale kracht van het evangelie van redding en verlossing tot ons komt, wanneer hierin alles is begrepen wat wij moeten weten om door Jezus gered te worden, dan zullen we moeten proberen dit zinloze om te zetten in iets zin-vols, te grijpen met verstand, hart en zinnen, wat hier tot ons komt en ons aanspreekt: ‘Zie, het Lam Gods’.

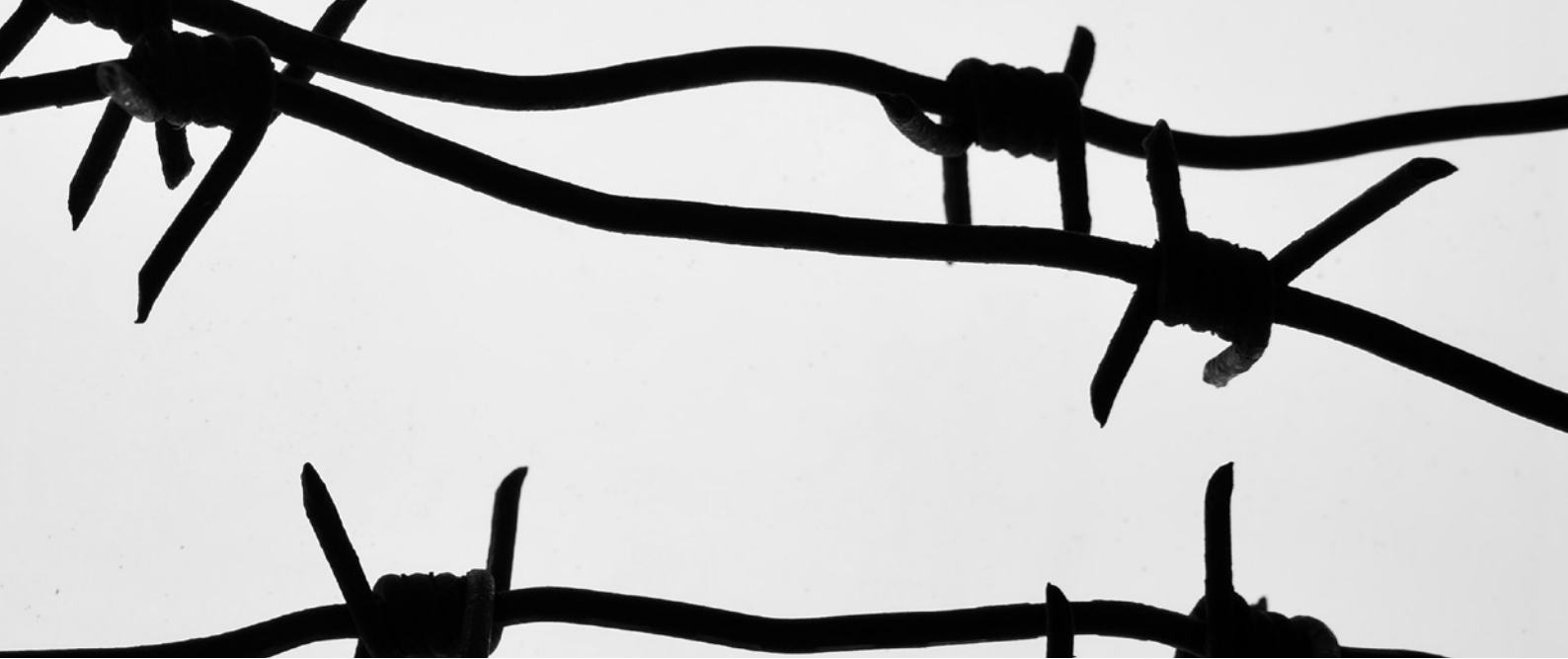
Dit is de beginpassage van een bijzondere preek. Om allerlei redenen; om te beginnen de locatie: kamp Amersfoort. Het was de eerste van de zeven zondagen voor Pasen in het oorlogsjaar 1942. Het zou de laatste preek worden van ds. D.A. van den Bosch; kort daarna werd hij slachtoffer van ene dysenterie-epidemie. Van den Bosch, een gevierd redenaar (hij werd ook wel ‘de Haagse Spurgeon’ genoemd), was gevangengenomen vanwege een onverschrokken uitleg over het bijbelboek Openbaring: ‘666, het

getal eensch mensen’. Eenmaal in het kamp gaf hij catechisatie aan ter dood veroordeelden, troostte hij wanhopige zielen en hield hij op zondagmiddagen een korte godsdienstoefening. ‘Of het was toegestaan, was lang niet altijd zeker’, schrijft een van de andere gevangenen, dr. C.P. Gunning, in zijn gepubliceerde herinneringen aan het concentratiekamp.

Verschrikking

‘Dienst des Woords, in het kamp der verschrikking’, noemt hij de bijeenkomst. Ds. Van den Bosch stond aan het hoofd van een lange tafel, daaromheen zaten gevangenen, anderen stonden, of lagen in hun kribben. De liederen werden niet gezongen, maar gelezen. ‘Zie het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt. Zie daarop, daarop alleen; het is alles wat u nodig hebt’, benadrukte de predikant in zijn preek. Hij citeert woorden van Paulus uit Romeinen 8: ‘Wat zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid of gevaar, of zwaard? In dit alles zijn we meer dan overwinnaars, door Hem die ons heeft liefgehad’ – en besluit met het voorlezen van een bekend gezang: ‘Jezus, uw verzoenend sterven, blijft het rustpunt van ons hart. Als wij alles, alles derven, blijft uw liefde ons bij in smart.’

Een maand na de preek overlijdt Van den Bosch, 57 jaar. Een van zijn medegevangenen schrijft later aan de weduwe: ‘Mevrouw, U zult het misschien gek vinden en ook niet geloven, maar ik verzeker U dat wij in het kamp die morgen meer verloren dan U.’

Beulengebroed

Er zijn meer van zulke aangrijpende getuigenissen, van predikanten die tijdens de oorlog in een concentratiekamp hebben gezeten en midden in die hel de nabijheid van de hemel ervoeren. 'De drie maanden in kamp Amersfoort, behoren tot de meest vruchtbare tijden uit mijn ambtelijk leven', schreef ds. J. Overduin, die de nazi-terreur overleefde.

Enkele dagen voordat hij met vele anderen op transport werd gesteld naar Dachau, preekte hij in het kamp, 'om anderen en mezelf te troosten', over de woorden van de opgestane Jezus tegen Petrus. 'Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: toen u jonger was, omgordde u uzelf en liep u maar waar u wilde; maar als u oud geworden bent, zult u uw handen uitstrekken en een ander zal u omgorden en u brengen waar u niet heen wilt (...) Volg Mij!' Petrus keek om, zag Johannes, en vroeg: 'wat zal er met hem gebeuren?', waarop Jezus antwoordde: 'Als ik wil dat hij blijft, totdat ik kom, wat gaat het u aan? Volg gij Mij!'

In de helse omstandigheden van het kamp, doet Overduin zich niet heldhaftiger voor dan hij is. 'Ik heb geen martelaarsbloed. Het stuit ons tegen de borst om ellendig langzaam de uitputtingsdood te sterven. Menselijk bezien is het zo tragisch. Het kon ons bij ogenblikken zo benauwen dat we als razenden tegen het prikkeldraad zouden willen opvliegen, dat we God zouden willen dwingen vuur van de hemel te laten regenen, en heel dit goddeloze beulengebroed te vernietigen.'

Overgave

In de preek benadrukt Overduin de volkomen overgave aan de Opgestane, die zegt: 'Volg Mij'. 'Als Petrus niet met volkomen overgave Jezus zou volgen, zou er niets van terecht komen. Dan zou hij weer eindigen in verloochening in plaats van belijdenis-tot-de-dood-toe. Maar Petrus bemoeit zich met dingen die hem helemaal niet aangaan. Zijn aandacht wordt afgeleid van de ernst van eigen roeping naar de nieuwsgierigheid omtrent het lot van een ander. Wat zal er met Johannes gebeuren? Daarin moeten wij Petrus vooral niet volgen. We moeten ons niet op een verkeerde manier bezighouden met de levensweg van onze naaste. Wat gaat het ons aan, als God voor de een onder ons een makkelijker weg heeft bepaald dan voor een ander?

Wij moeten niet onze levensweg, misschien wel over doornen, vergelijken met die, wellicht op rozen, van onze buurman. Als we dit doen, vandaag uit nieuwsgierigheid, morgen uit jaloezie, overmorgen in opstandigheid, dan komen we nooit tot een Godverheerlijkend leven en sterven. Weten wij, wat goed voor ons is? Nee, wij weten wèl wat aangenaam voor ons is, maar niet wat goed voor ons is. Dat weet onze Hemelse Vader alleen! Dat weet Christus alleen. Maar als we volgen, 'waar Hij ook heengaat', dan zal het achteraf, misschien pas in eeuwigheid, zeker openbaar worden, dat het goed was, volstrekt goed.'

Het mirakel van de amaryllis

Eerlijk gezegd: ik dacht zelf ook niet dat ik het zou halen...

Ze hadden me gekocht, van een meisje aan de deur.

Het was voor een goed doel.

Ze zetten me in de keuken, ze zorgden goed voor water en warmte – ik zou het zonnetje in huis worden! Niets bleek minder waar.

‘Er zit totaal geen leven in’, zei zij.

‘Nee, zelfs geen groen puntje te zien’, zei hij.

Elke keer dat ze aten, keken ze mijn kant op. Aan hun ogen te zien hadden ze mijn bloem wel uit mijn bol willen trekken. Maar een kind weet dat zoiets geen kans van slagen heeft.

Het zette me wel aan het denken.

Je zegt dat een amaryllisbol niet denken kan? Dat dacht je maar. Je weet niet half wat wij in ons bolletje hebben! Of wil je beweren dat je hond of uw kat ook niet kan denken, omdat alleen mensen kunnen denken? Je weet wel beter! Waarom zou een bloembol dan niet kunnen denken? Wat weet jij, met al je zogenaamde wetenschap, daar eigenlijk van? Hoe dan ook, ik zal je vertellen wat ik dacht. Ik dacht aan Pasen. Je kent dat verhaal toch wel, uit de Bijbel? Jezus was in een graf gelegd. Einde van alles, zou je denken. Maar op de derde dag stonden zijn leerlingen

verstomd: een mirakel! Jezus was opgestaan! Het ondenkbare werd realiteit!

Nu hoor ik je mopperen: ‘De mensen zeggen zoveel ... Neem nu keizer Nero. Hij stierf in 68, niet lang na de kruisiging van Jezus. Wat gebeurde? Binnen een jaar werd verteld dat hij was teruggekeerd uit de dood. Er ging over hem het verhaal dat hij levend en wel was waargenomen: *Nero redivivus!*, riep men in Rome. Nero is weer tot leven gekomen! Allemaal praatjes. Jezus opgestaan? Waarschijnlijk wilden de christenen hun Romeinse vervolgers overtreffen met hun opstandingsverhaal. Ze waren in die tijd enorm gemotiveerd om de nieuwtjes over die Jezus wereldwijd te verspreiden. Zo werd er op een dag een jonge christen de arena ingeleid. Hij zou verscheurd worden door de leeuwen, vanwege zijn geloof in Jezus. “Nou, waar is nou die Timmermanszoon van je?” brulde een Romeinse officier. De jongen antwoordde: “Waar Hij is? Een doods-kist maken voor uw keizer!”

Geloof me, ze waren in die tijd erg goed in het verzinnen van mooie verhalen...

Nu wil ik als eenvoudige amaryllis niet pretenderen precies te weten hoe het allemaal gegaan is. Ik ben er zelf ook niet bij geweest. Maar vertel me nu niet

dat alles wat dood *lijkt* ook werkelijk dood is! Mocht je dat werkelijk geloven, kijk dan nog eens aandachtig naar mij. Een dag of wat geleden hadden ze me bijna in de klike gedeponeerd.

'Zullen we die bol maar wegdoen?', zei hij.

'Ja, we hebben eigenlijk geen keus', zei zij. 'Er zit toch geen spoortje van leven in. Of zullen we nog drie dagen wachten? Je weet maar nooit.'

Ze kreeg gelijk. Zo dood als een pier, zou je zeggen. Geen sprietje leven te bekennen. Maar kijk nu: ooit een mooiere bloem gezien? De meeste mensen schrijven alles af wat ogenschijnlijk geen toekomst meer heeft. Weg ermee! Ze hebben er geen flauw benul van dat onze Schepper in staat is om wat dood lijkt of dood is weer tot leven te wekken.

Misschien bezocht je ooit een oorlogsbegraafplaats. Je hebt ze in ons land en over de grenzen, wereldwijd. Op Franse, Duitse en Belgische en ook wel op Hollandse graven lees je dan: Onbekende soldaat, gevallen voor het Vaderland. Maar op Engelse graven staat iets anders: *Known unto God*. Bekend bij God.

Anders gezegd: God houdt ons leven verborgen, Hij houdt het in zijn hand – tot de bittere winter van deze wereld voorbij is en de lente van zijn koninkrijk aanbreekt!

Over grafstenen gesproken – ik moet vaak denken aan wat staat op de grafsteen van de Deense filosoof Søren Kierkegaard. Ik hoorde het declameren door twee oude mensen die straal langs me heen liepen toen mijn bol ergens te koop lag. Ze waren op zoek naar een boekje om op een graf te leggen.

'Weet je waar ik spontaan aan moet denken nu ik daar rozen zie staan?'
'Vertel!'

'Aan wat er op het graf van Kierkegaard staat.'

En toen citeerden ze, zomaar midden in die winkel, heel zacht, maar wel zo dat ik het nog net kon horen, wat ooit op die steen geschreven werd:

*Nog even maar, dan is
het leed geheel geleden.
Als overwinnaar zal ik
Gods rozentuin betreden.
Weg alle strijd! Ik geniet
de zalige rust mijns Heren,
en ik zal met Jezus daar
steeds spreken en verkeren.*

Ik bedoel maar. Denk niet: het leven is voorbij.
Je weet niet half wat er nog komt ...

André F. Troost

**Als je oud bent,
ga je lijden aan
flitsen uit het
verleden. Je ziet
mensen lopen die
er niet meer zijn,
je zou zo graag
nog eens met ze
willen praten,
je vader,
je moeder,
je geliefde,
maar het gaat
niet meer.**

**Er is een toenemende
pijn als je oud
bent, waar je niet
afkomt. Neem dat
maar. Het hoort
erbij omdat je
hebt liefgehad.**

*Uit: Een leeg getij,
Geert Boogaard*

Dagelijks knielen

Op het eerste gezicht lijkt het vreemd, om in een Paasnummer iets te schrijven over knielen, want daarbij denken we toch eerder aan Kerst. De wijzen uit het Oosten knielden bij Jezus neer. En we zingen: 'Ik kniel aan uwe kribbe neer.' Toch ontdekte ik dat knielen ook heel passend is in de tijd rond Pasen.

Hoe lang is het geleden dat je hebt geknield? Het bleef stil in de groep collega's, nadat die vraag was gesteld. Heel stil... totdat we er met elkaar over in gesprek gingen. Het raakte me zo dat ik er over na bleef denken ook tijdens mijn werk als geestelijk verzorger.

Het was een middag dat het niet zo lukte met mijn bezoekwerk. Ik had biddend en mijn verstand gebruikend een bezoeklíst gemaakt, maar ik kon bij

niemand terecht. Werken in een verpleeghuis vraagt veel flexibiliteit. Ik liep door de gangen en dacht: wat nu...? Ineens moest ik weer denken aan het gesprek met de collega's over knielen. Ik wist het. Ik wilde de bewoner die mij had verteld dat zij *dagelijks* knielde nog eens opzoeken. We hadden elkaar nog maar weinig gesproken. Het waren wel mooie momenten van verbinding geweest. Vanuit haar traditie was het vreemd dat ik me als vrouw geroepen weet tot dit werk. Gelukkig hadden we hierover in alle openheid kunnen spreken.

Ik liep bij haar binnen. Het was een goed moment. Ze voelde zich erg eenzaam, zei ze. Ik zei haar dat ik naar haar toe gekomen was om van haar te leren. Haar gezicht lichtte op.

‘U vertelde me de vorige keer over het knielen. Wilt u daar nog wat meer over vertellen? Als u knielt, wat gebeurt er dan? Waarom doet u dat? Wat maakt dat u het telkens weer doet?’

‘Als ik kniel’, zei ze zacht, ‘dan gebeurt er iets; dan ben ik dichterbij de HEERE. Dan is Hij dichterbij en dan is de hemel dichterbij. Ik word kleiner, maar Hij wordt groter. Ja...zo is het echt. Dan is daarna alles anders. Als ik er over vertel wordt het al anders in mij.’ Dat zag ik ook, haar gerimpelde gezicht straalde.

Ik luisterde. In mij klonk de echo van wat een collega eerder zei: ‘Als jij als voorganger niet knielt kun je het de mensen om je heen zeker niet leren.’

“Bent u misschien gestuurd?”, vroeg ze. Ik vertelde haar de reden, mijn bezoekroute die anders verliep. Toen ik haar gedag zei, wist ik dat ik het knielen in praktijk wilde gaan brengen. Ik maakte een knielplek in mijn kamer. Ook nam ik me voor me wat vaker af te vragen wat ik van anderen kan leren en dat ook naar de ander te verwoorden. Misschien is dat ook een beetje knielen en het is zeker ook geestelijke verzorging: Het kostbare in anderen tevoorschijn luisteren. Anderen van betekenis laten zijn of zin en betekenis in het leven leren (her-)vinden is immers de kern van het geestelijk verzorger zijn.

Knielen is een belangrijk thema in de Bijbel. Zowel in het Oude Testament als in het Nieuwe Testament zien we mensen voor God knielen. Een houding waarmee mensen met hun lichaam laten zien hoeveel waarde God voor hen heeft. Een houding waarmee ze hun ontzag en bewondering tonen en God eer bewijzen. Wie knielt toont daarin eveneens een houding van afhankelijkheid en verootmoediging. Zelfs Jezus knielt op het moeilijke moment in Getsemané, worstelend met Zijn levensweg. God kwam Hem dicht nabij en door de diepste diepte stond Hij op uit de dood met de belofte dat ook wij verbonden met Hem zullen opstaan. Ja, voor eeuwig zullen opstaan om in Zijn Liefde te zijn.

Ook nu al vraagt knielen om telkens weer op te staan, wel in Zijn kracht. Misschien kunt u niet meer knielen. Bedenk dan, dat het zoveel meer is dan onze knieën buigen. Het gaat allereerst om onze (levens-)houding.

*Ds. Maaike de Goei-Jansma,
Amersfoort*

Dank!

André F. Troost, emeritus-predikant, dichter schreef in veertig dienstjaren vele columns, korte verhalen, gedichten en liederen. In de afgelopen jaren leverde hij ook gewaardeerde bijdragen aan ‘Lichtspoor’. Met zijn bespiegelingen van een amaryllis – pagina 8-9 van dit nummer – zwaait hij af. We danken hem hartelijk voor de goede samenwerking en wensen hem Gods zegen in de komende tijd. Ter gelegenheid van de afronding van zijn schrijversloopbaan zijn veertig columns gebundeld, onder de titel ‘Dan adem ik’ (uitgegeven door Ark Media, 143 pagina’s, €16,99). De bijdragen worden afgewisseld door gedichten, waaronder deze:

*Ik zal er zijn – zo wil Hij heten
die met u gaat door de woestijn,
die nog geen musje zal vergeten –
die draagt wie diep gevallen zijn.*

*Ik zal er zijn – zo wil Hij heten
die leed, meer dan wij ooit doorstaan.
Ik zal er zijn – en gij zult weten
dat u een herder voor zal gaan.*

Christus stoot de hemel open

Christus stoot de hemel open,
een vuur komt door de wereld lopen,
een nieuw getij breekt haastig aan.
Hoor, de Geest vaart door het heden,
vanwaar? waarheen? met sterke schreden,
geen tegenstand kan Hem weerstaan.
Geeft op uw trots verzet,
verliest u aan zijn wet.
Gij zijt veilig
in zijn domein,
nooit meer alleen,
want nimmer zult gij wezen zijn.

Laat u door de Trooster vinden,
eens onbemind, nu Gods beminden,
o kindren van Jeruzalem,
dwaalt niet moedeloos, als vreemden,
want Christus leeft, Hij die u kende.
Nu neemt de Geest en deelt uit Hem.
Uw wachten is voorbij,
de Dag komt naderbij,
merkt het teken,
maakt u bereid,
de Heer bevrijdt,
staat op en volgt, het is de tijd.

Ja, dit wordt een dag der dagen!
Het nieuwe boek is opgeslagen,
de Geest schrijft wegen in de tijd.
De trompet is reeds gestoken,
de stad werd zevenmaal omtrokken,
hoelang reeds bleef dit uur verbeid!
Treedt nu de muren uit:
de Geest neemt ons ten buit,
zijn getuigen.
Een nieuwe baan
mag ieder gaan,
de Heiland zelf, Hij schrijdt vooraan.

Eenmaal zal Hem alles prijzen,
de Geest zal allen onderwijzen:
wie wederstond, wordt overmocht.
Geest van liefde, wijsheid, krachten,
de wereld blijft uw leiding wachten,
zo vaak hebt Gij uw volk bezocht.
Jeruzalem, treed uit,
verheug u als een bruid,
zie uw Koning!
Uw schreden richt
de gids ten licht:
Hij opent eeuwig vergezicht.

LICHTSPOOR

Lichtspoor verschijnt zes maal per jaar en is een uitgave van de IZB, vereniging voor zending in Nederland.

Redactie

ds. J.H. Gijsbertsen (voorzitter)
M. Verkaik (secretariaat)
ds. M. de Goei-Jansma
ds. H.G. de Graaff
ds. J. Westland
N.A. de Waal
K. van Noppen

Redactie-adres

Breestraat 59-61
3818 BH Amersfoort
Tel. (033) 461 19 49
E-mail: info@izb.nl

Fotoverantwoording

Shutterstock: pag. 1, 2, 6 en 7.
Koos van Noppen: pag. 3, 5 en 8.

